

UDKAST TIL TALE

til brug ved besvarelsen den 6. maj 2010 af samrådsspørgsmål AW og AX stillet af Folketingets Retsudvalg til justitsministeren og kirkeministeren efter ønske fra Karina Lorentzen Dehnhardt (SF) (Alm. del)

Samrådsspørgsmål AW

Mener ministrene, at det i et retssamfund er i orden, at præster i anerkendte trossamfund ikke mener de er forpligtet til at indberette overgreb mod børn, herunder overgreb der foretages af gejstlige i trossamfundet og som præsterne eventuelt er vidende om.

Samrådsspørgsmål AX

Mener ministrene, at de anerkendte trossamfund er hævet over indberetningspligt og almindelig anstændighed og at "hensynet til barnet må komme først"-princippet ikke gælder for kirkens ansatte?

Svar:

1. Retsudvalget har stillet to samrådsspørgsmål om præsters indberetningspligt i forbindelse med overgreb mod børn. Jeg vil tillade mig at besvare spørgsmålene samlet.

Jeg vil gerne starte med at sige, at overgreb mod børn, herunder seksuelt misbrug af børn, er en forfærdelig forbrydelse, og det er derfor et område, der ligger mig meget på sinde. Både som borger, som justitsminister og som en del af regeringen.

I lyset af de sager, der har været fremme i medierne om overgreb mod børn i den katolske kirkes regi, har regeringen ønsket at bidrage til at sikre ofre den relevante hjælp og sikre kendskab til de relevante rettigheder og pligter på området.

Regeringen har derfor nedsat en tværministeriel arbejdsgruppe med medlemmer fra Socialministeriet og Justitsministeriet. Arbejdsgruppen skal bl.a.:

- beskrive de gældende regler på området, herunder reglerne om underretningspligt, straf og erstatning, og
- beskrive og sikre kendskabet til de eksisterende muligheder for, at ofre for seksuelle overgreb får støtte.

2. Som Retsudvalget ved, har jeg umiddelbart før dette samråd besvaret Retsudvalgets spørgsmål 827, som også vedrører forholdet mellem præsters underretningspligt og tavshedspligt.

Som det fremgår af besvarelsen, er reglerne om præsters underretningspligt og tavshedspligt navnlig reguleret i lovgivning på Socialministeriets og Kirkeministeriets områder. Min besvarelse i dag bygger derfor – ligesom den lidt mere detaljerede skriftlige besvarelse – i vidt omfang på oplysninger fra Socialministeriet og Kirkeministeriet.

Jeg vil starte med at redegøre for tavshedspligten for præster. Jeg vil derefter beskrive den underretningspligt, der gælder i henhold til lov om social service, og til sidst vil jeg sammenholde tavshedspligten og underretningspligten.

3. Der gælder en almindelig tavshedspligt for personer i offentlig tjeneste. Den gælder også for folkekirkens præster, men er ikke til hinder for underretning i medfør af servicelovens regler, så denne almindelige tavshedspligt vil jeg ikke komme nærmere ind på her.

Herudover gælder der for folkekirkens præster en særlig tavshedspligt efter Danske Lov, som blev til i 1683.

Med nutidig sprogbrug siger Danske Lov, at en præst ikke uden, at det får ansættelsesretlige konsekvenser, må sige, hvad han har fået at vide under en sjælesorgssamtale, medmindre han på den måde kan forhindre en forbrydelse mod staten eller en ulykke, dvs. en forbrydelse af en vis grovhed mod f.eks. liv og legeme.

En sjælesorgssamtale skal forstås som en fortrolig samtale mellem en præst og et sognebarn.

Præster fra andre trossamfund end folkekirken er ikke omfattet af tavshedspligten i Danske Lov og vil i praksis heller ikke være omfattet af den almindelige tavshedspligt for personer i offentlig tjeneste.

Men der kan i det enkelte trossamfund følge en tavshedspligt for trossamfundets præster af f.eks. internt fastsatte regler.

4. Over for tavshedspligten står så reglerne i lov om social service, som foreskriver, at der i visse situationer skal ske underret-

ning til kommunen om forhold vedrørende børn og unge under 18 år.

Serviceovens underretningsregler er delt op i to.

Der er en skærpet underretningspligt i servicelovens § 153 med tilhørende bekendtgørelse, der dels omfatter personer, som udøver offentlig tjeneste eller offentligt hverv, dels visse andre persongrupper, og der er en almindelig underretningspligt i lovens § 154, som omfatter alle borgere.

Den skærpede underretningspligt omfatter som nævnt personer, der udøver offentlig tjeneste eller offentligt hverv, og visse andre persongrupper som f.eks. læger, der udøver privat virksomhed. Pligten indtræder, når disse personer som et led i deres virke bliver bekendt med forhold for et barn eller en ung under 18 år, der må give formodning om, at barnet eller den unge har behov for særlig støtte.

Det må – som jeg også har redegjort for i svaret på spørgsmål 827 – antages, at folkekirkens præster som offentligt ansatte er omfattet af den skærpede underretningspligt.

Præster fra andre trossamfund end folkekirken er derimod i reglen ikke offentligt ansatte, og de er derfor i almindelighed ikke omfattet af den skærpede underretningspligt. Disse præster mv. er derimod omfattet af servicelovens almindelige underretningspligt, der som nævnt gælder for alle borgere.

Den almindelige underretningspligt pålægger en person at underrette kommunen, hvis personen får kendskab til, at et barn eller en ung under 18 år fra forældres eller andre opdrageres side udsættes for vanrøgt eller nedværdigende behandling eller lever under forhold, der bringer dets sundhed eller udvikling i fare.

5. Dette er i hovedtræk de tavshedspligtsregler, som gælder for præster, og de underretningsregler, der følger af serviceloven. Det bringer mig videre til den måde, som reglerne hænger sammen på.

Sammenhængen mellem folkekirkepræsters tavshedspligt og underretningspligt kan opdeles i 3 tilfældegrupper.

Den første gruppe vedrører tilfælde, hvor præsten har opnået en viden på anden måde end ved en sjælesorgssamtale. Det kan f.eks. være viden, som præsten har fået i forbindelse med konfirmationsforberedelse eller sin almindelige varetagelse af præstegerningen i øvrigt. Her gælder tavshedspligten efter Danske Lov ikke, og der er derfor ingen tvivl om, at præsten skal underrette kommunen, hvis de forhold, som præsten får viden om, giver anledning til formodning om, at et barn eller en ung under 18 år har behov for særlig støtte.

Den anden tilfældegruppe vedrører situationer, hvor præsten under en sjælesorgssamtale bliver bekendt med, at der er risiko for en fremtidig forbrydelse af en vis kvalificeret karakter. I disse tilfælde følger det af Danske Lov, at præsten kan bryde sin tavshed, hvis han eller hun på den måde kan forhindre forbrydelsen. I

så fald er der heller ingen tvivl om, at præsten skal underrette kommunen, hvis forholdet giver anledning til formodning om, at et barn eller en ung under 18 år har behov for særlig støtte.

Tilbage står så den tredje tilfældegruppe, der omfatter situationer, hvor en præst under en sjælesorgssamtale bliver bekendt med forhold, som ikke indebærer risiko for fremtidige forbrydelser, men som giver en formodning om, at et barn eller en ung under 18 år har behov for særlig støtte. I sådanne tilfælde foreskriver Danske Lov en tavshedspligt og serviceloven en underretningspligt.

Jeg kan godt forstå, hvis denne regelkonflikt har skabt tvivl om rækkevidden af folkekirkepræsters tavshedspligt. Selv om anledningen er dybt ulykkelig, kan man se det som en positiv ting, at vi er blevet opmærksomme på regelkonflikten og dermed kan komme denne tvivl til livs.

Som det fremgår af mit svar på spørgsmål 827 fra Retsudvalget, så er Justitsministeriet på baggrund af almindelige principper for lovfortolkning mest tilbøjelig til at mene, at underretningspligten efter lov om social service går forud for tavshedspligten efter Danske Lov i de tilfælde, hvor de to regelsæt er i indbyrdes modstrid.

Det betyder, at en folkekirkepræst i alle tilfælde, hvor den pågældende via præstegerningen, herunder også sjælesorgssamtaler, får kendskab til forhold, der giver formodning for, at et barn

eller en ung har behov for særlig støtte, skal foretage underretning til kommunen.

For så vidt angår samspillet mellem servicelovens generelle underretningspligt og tavshedspligten for præster fra andre trossamfund end folkekirken er retsstillingen klar.

En eventuel tavshedspligt for præster fra andre trossamfund end folkekirken vil vige for underretningspligten efter lov om social service.

Servicelovens almindelige underretningspligt har med andre ord forrang frem for en eventuel tavshedspligt, som måtte følge af f.eks. interne regler i et trossamfund.

Tak.